PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · HISTORIA · KLASA 6

Dział 5. Oświecenie i próby reform

Idee oświecenia, Stanisław August Poniatowski, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej, klasycyzm, Konstytucja 3 maja, targowica. Sześć kart pracy: karta z najważniejszymi wiadomościami i przykładami, trzy karty ćwiczeń (w tym praca ze źródłem), dwa równoległe sprawdziany (grupy A i B) oraz pełny klucz odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Oświecenie i próby reform** Idee oświecenia, Stanisław August Poniatowski, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej, klasycyzm, Konstytucja 3 maja, targowica	7 zad. 28 pkt
2	**Oświecenie – ćwiczenia** Daty, pojęcia, reformy	5 zad. 17 pkt
3	**Oświecenie – utrwalenie** Postanowienia konstytucji, KEN, reakcja sąsiadów	4 zad. 10 pkt
4	**Pracuję ze źródłem – konstytucja** Fragment konstytucji, idee oświecenia, KEN	4 zad. 14 pkt
5	**Sprawdzian: oświecenie i reformy – grupa A** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt
6	**Sprawdzian: oświecenie i reformy – grupa B** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny dla klasy 6 szkoły podstawowej (rok szkolny 2026/2027). Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Oświecenie i próby reform

Idee oświecenia, Stanisław August Poniatowski, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej, klasycyzm, Konstytucja 3 maja, targowica

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 28 pkt

Przypomnij sobie

- **Oświecenie** to epoka XVIII wieku, w której najwyżej ceniono **rozum**, naukę i edukację. Wierzono, że wiedza poprawi życie ludzi.
- **Stanisław August Poniatowski** (1764–1795) – ostatni król Polski. Wspierał naukę i sztukę, organizował **obiady czwartkowe** dla uczonych i artystów. W 1765 roku założył **Szkołę Rycerską** w Warszawie, która kształciła oficerów i dobrych obywateli. Wspierał czasopismo „Monitor", które krytykowało wady szlachty i zachęcało do reform.
- **Polskie oświecenie** chciało **naprawić Rzeczpospolitą**: przez lepsze szkoły, reformy ustroju i wychowanie obywateli. Pisarze (np. Ignacy Krasicki w bajkach i satyrach) wyśmiewali pijaństwo, pychę i lenistwo szlachty.
- W **1773 roku** powstała **Komisja Edukacji Narodowej** – pierwsze w Europie ministerstwo oświaty. Zreformowała szkoły i wprowadziła nauczanie po polsku.
- W **1768 roku** szlachta przeciwna wpływom Rosji i królowi zawiązała **konfederację barską**. Walczyła do 1772 roku; jej klęska była jednym z powodów I rozbioru.
- W **1772 roku** doszło do **I rozbioru** Polski (Rosja, Prusy, Austria).
- W sztuce epoki panował **klasycyzm** – styl wzorowany na antyku: kolumny, symetria, spokój. Przykładem jest **Pałac na Wodzie w Łazienkach Królewskich** w Warszawie. W XVIII i na początku XIX wieku w stylu klasycystycznym budowano też dwory szlacheckie z kolumnami przed wejściem, pałace i kościoły w wielu regionach Polski.
- **Sejm Wielki (Czteroletni)** obradował w latach 1788–1792. Wcześniej przeprowadził reformy: uchwalił powiększenie armii do **100 tysięcy żołnierzy** (z braku pieniędzy udało się utworzyć mniejszą), **prawo o miastach** (mieszczanie mogli kupować ziemię i zostawać urzędnikami) i nowe podatki. Uchwalił **Konstytucję 3 maja 1791** – pierwszą w Europie i drugą na świecie po amerykańskiej spisaną konstytucję.
- Konstytucja znosiła **liberum veto**, wolną elekcję i konfederacje, wzmacniała władzę króla i rząd (**Straż Praw** – król i ministrowie), brała mieszczan i chłopów pod opiekę prawa.
- Przeciwnicy reform zawiązali **konfederację targowicką** i wezwali na pomoc Rosję. Doprowadziło to do **II rozbioru** w 1793 roku.

Oświecenie i reformy

Stanisław August – mecenas sztuki i nauki
Marcello Bacciarelli, 1764

Pałac na Wodzie – klasycyzm
fotochrom, ok. 1890–1900

Konstytucja 3 maja 1791
Jan Matejko, 1891

Oświecenie – ćwiczenia

Daty, pojęcia, reformy

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 17 pkt

Pamiętaj: jeśli czegoś nie pamiętasz, wróć do ramki „Przypomnij sobie" na karcie 1.

fotochrom, ok. 1890–1900

1 Uzupełnij daty. ___ / 4 pkt

1. elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego: _____
2. utworzenie Komisji Edukacji Narodowej: _____
3. początek obrad Sejmu Wielkiego: _____
4. uchwalenie Konstytucji 3 maja: _____

2 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

1. Komisja Edukacji Narodowej	a) podział na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą
2. obiady czwartkowe	b) zasada, że sprzeciw choćby jednego posła unieważnia obrady sejmu
3. trójpodział władzy	c) państwowy urząd z 1773 roku kierujący szkołami w całym kraju
4. liberum veto	d) spotkania uczonych i artystów u króla

1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Myśliciele oświecenia cenili rozum i naukę.	P	F
2. Konstytucja 3 maja utrzymała liberum veto.	P	F
3. KEN wprowadziła naukę w języku polskim.	P	F
4. Stanisław August był ostatnim królem Polski.	P	F

4 Uzupełnij. ___ / 2 pkt

1. Związek szlachty zawiązany w 1768 roku przeciw wpływom Rosji to konfederacja _____.
2. Styl w sztuce wzorowany na antyku, typowy dla czasów Stanisława Augusta, to _____.

5 Podaj dwie cechy architektury klasycyzmu i przykład klasycystycznej budowli (najlepiej z twojej okolicy). ___ / 3 pkt

_____

_____

_____

PIERWSZA ŁAWKA

Sprawdzian: oświecenie i reformy – grupa A

30 minut · 20 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 20 pkt

1 Uzupełnij. ___ / 3 pkt

1. Szkoła założona przez króla w 1765 roku do kształcenia oficerów: Szkoła _____
2. Rok powstania Komisji Edukacji Narodowej: _____
3. Styl w sztuce czasów Stanisława Augusta wzorowany na antyku: _____

2 Połącz nazwę z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

1. obiady czwartkowe	a) spotkania uczonych i pisarzy u króla Stanisława Augusta
2. konfederacja targowicka	b) rząd ustanowiony przez Konstytucję 3 maja (król i ministrowie)
3. Sejm Wielki	c) związek magnatów, który wezwał Rosję przeciw konstytucji
4. Straż Praw	d) sejm obradujący w latach 1788–1792

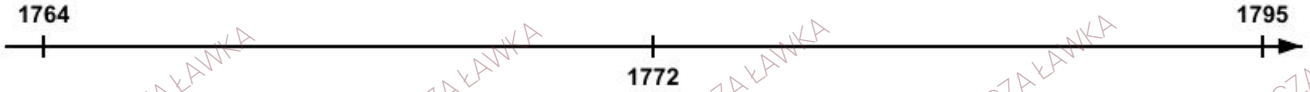
1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Konstytucja 3 maja wprowadzała trójpodział władzy.	P	F
2. Konstytucja 3 maja zniosła liberum veto.	P	F
3. Konstytucja 3 maja brała chłopów pod opiekę prawa.	P	F
4. II rozbiór nastąpił przed uchwaleniem Konstytucji 3 maja.	P	F

4 Przyporządkuj wydarzeniom daty zaznaczone na osi czasu. ___ / 3 pkt

Rzeczpospolita Stanisława Augusta

1. I rozbiór Polski – _____
2. elekcja Stanisława Augusta – _____
3. III rozbiór Polski – _____

5 **Przeczytaj fragment i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Artykuł VII Ustawy Rządowej

„Tron polski elekcyjnym przez familie mieć na zawsze chcemy i ustanawiamy. Doznane klęski bezkrólewiów periodycznie rząd wywracających [...] wskazały roztropności naszej oddanie tronu polskiego prawom następstwa."

Ustawa Rządowa z 3 maja 1791 r., art. VII, fragment, pisownia uwspółcześniona (tron elekcyjny przez familie – wybieramy dynastię, a nie każdego króla; bezkrólewie – okres bez króla; prawa następstwa – dziedziczenie)

5.1 **Co zmieniało to postanowienie?** ___ / 1 pkt

A. wprowadzało liberum veto

B. dawało chłopom prawo wyboru króla

C. znosiło urząd króla

D. wprowadzało dziedziczność tronu w miejsce wolnej elekcji

5.2 **Dlaczego twórcy konstytucji chcieli uniknąć bezkrólewi i wolnych elekcji?** ___ / 2 pkt

6 **Wyjaśnij, jakie znaczenie miała Komisja Edukacji Narodowej dla Polaków także po upadku państwa.** ___ / 3 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Oświecenie i próby reform – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 6

Podgląd pokazał 5 z 15 stron. Pełna wersja: 15 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Oświecenie i próby reform – 7 zadań, 28 pkt
- Karta 2: Oświecenie – ćwiczenia – 5 zadań, 17 pkt
- Karta 3: Oświecenie – utrwalenie – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 4: Pracuję ze źródłem – konstytucja – 4 zadania, 14 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: oświecenie i reformy – grupa A – 6 zadań, 20 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: oświecenie i reformy – grupa B – 6 zadań, 20 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/historia-klasa-6-dzial-05-oswiecenie-i-proby-reform-zestaw